

- Start artikeltext -

Incidentrapportering 2008

Av Peter Engström

Av de under 2008 totalt 44 inlämnade incidentrapporterna avser 35 st incidenter som inträffat år 2008. Av dessa är 27 st olyckor som inneburit kroppsskada och åtta st är sk tillbud som hade kunnat resultera i en olycka. Genomsnittsåldern av de som drabbats av olycka är 30 år och av dessa är 75 procent män. Hälften av de som drabbats av olycka har uppgetts vara nybörjare, medan hälften av de som uppmärksammat tillbud har uppgett sig vara mycket erfarna.

Hälften av olyckorna har inträffat i icke-alpin utomhusmiljö, 40 procent har inträffat inomhus och 10 procent i alpin miljö. 40 procent av olyckorna har inträffat vid sportklättring, 25 procent vid boulderklättring och 15 procent vid klippklättring (trad.).

Såsom Säkerhetskommittén ofta brukar säga är incidentrapportunderlaget inte tillräckligt stort för att man ska kunna säga att det är representativt för klättersporten som helhet. Vissa grenar inom sporten borde väl också vara mer olycksutsatta än andra på grund av sin natur. Vidare kan tillfälligheter avgöra om något rapporteras eller inte. Oavsett detta välkomnar Säkerhetskommittén alla rapporter och uppmanar alla att bidra med rapporteringen, enklast sker detta via webb-formuläret på SKF:s hemsida.

Fallbeskrivningar 2008

(T=tillbud, O=olycka, I=inomhus, U=icke alpin utomhusmiljö, A=alpin utomhusmiljö)

1. Topprepsklättrare märker efter fall att midjebältet i selen är helt öppet, håller sig i repet och sitter i benslingorna under nedfirning. Ögonvittnet tror att selen midjebältet aldrig varit trätt (selen har kardborreband innanför bältet). (T,I)
2. Standplats består delvis av knuten dyneemaslinga med vattenknop som vid belastning glider. Knuten går inte upp men ändarna "har i stort sett åkt in i knuten". (T,U)
3. Sänkning av förstemansklättrare, användning av Gri-Gri. Säkringsmannen tappar greppet om det passiva repet och verkar korrigera detta med en reflex som öppnar Gri-Grin mer, återfår sedan grepp om rep och lättar spaken innan klättraren slår i golvet. (T,I)
4. Pojke topprepsklättrar utanför lodlinjen, faller, pendlar och skadar huvudet mot ett räcke. (O,I)
5. Firningsolycka. Efter att toppreps- och firningsankare riggats och repändar når marken, riggas ankaret om, vid firning kontrolleras inte repet och en person firar av ena repändan och faller till marken. Allvarliga kroppsskador. (O,U)
6. Topprepsklättrare faller från 9 m höjd när säkringspersonen håller repet i ATC-bromsen i U-läge, säkringspersonen bränner sig först och tappar sedan kontroll. Klättraren faller på dämpande golf och känner sig endast lite öm om hämlarna. (O,I)
7. Boulderklättrare faller och landar på kanten av mattan, kraftig stukning av fot och handled. (O,I)
8. Boulderklättrare klämmer foten mellan vägg och matta och får vid fallet en fotledsfraktur. (O,I)

9. Ledklättrare ska klippa tredje bulten, men faller just innan med rep i munnen, ej markfall. Stukad fot och luxerad framtand. (O,U)
10. Ledklättrare, nybörjare, snubblar vid standplatsbygge och faller ca 60 m, de flesta säkringar lossnar, nära markfall ca 20 m under insteg. Bruten fotankel, 8 brutna fingrar, mycket blåslagen. (O,U)
11. Ungdomsverksamhet i KK, 3 spottare och två tillgängliga paddor lyckas inte förhindra att klättraren missar mattan med ena foten efter 3m fall bryter denna på två ställen. (O,U)
12. Ledklättrares fall i andra bulten leder till markfall med huvud före och utan hjälm, säkringspersonen har varit lätt och inte förankrad och har lyfts upp i fallet. Sår på hjässan, skrubbsår på armar och rygg. (O,U)
13. Boulderklättrare faller handlöst på rygg och slår hakan i bröstkorgen. Ingen spottning, två skadade tänder och ev skadad nacke. (O,I)
14. Vid anmarsch till hytta i alperna träffas en person av en lavin och dras med i 200m, ej begravd. Muskelskada i lår och axel. (O,A)
15. Tämligen oklart förlopp varvid andreman i fyramannareplag på alpin tur i alperna träffas av snö som satts i rörelse av person på övre standplats och faller 10 meter och skadar sig på klipphorn. Spräckt skulderblad, multipla revbensfrakturer, stukad hand- och fotled, sår- och mjukdelsskador på arm och knä. Trots sent på eftermiddagen var replaget fortfarande på väg uppåt i dåliga snöförhållanden. (O,A)
16. Klätterkurselev halkar på plan men blöt/hal mark och vrider till sitt knä. (O,U)
17. Ledklättrare maxbelastar ett knäled i böjt läge, hör konstigt ljud från knät och två månader senare visar sig att menisken lossnat. (O,U)
18. Topprepklättrare glömmer att knyta in sig, faller ca 10 meter och landar på dämpande mattor, bryter båda handlederna och får ont i nacken. (O,I)
19. Stenras vid anmarsch till sportklättring träffar huvud och föranleder senare 8 stygn vid sjukhus. (O,U)
20. Trots 4 paddor och fem "snordåliga spottare" (uppgiftslämnarens uttryck) krossar klättrare hälbenet vid landning efter 4m fall eftersom ingen tar emot och ingen flyttat paddorna i position. (O,U)
21. Förstemansfall varvid enda säkring lossnar, faktor 2-fall, ryggsmärtor troligen pga av att klättraren fallit bakåt i selen vid inbromsning. (O,U)
22. Boulderfall från 4 m på ny padda, allvarlig fotskada, som – enligt uppgiftslämnaren – kunde ha undvikits om fler än en person spottat. (O,U)
23. Boulderfall på rygg orsakar ryggskada och smärta som enligt klättraren beror på att mattan var för tunn, anställd på anläggningen (certifierad) menar dock att det inte går att "slå igenom" mattan. (O,I)

24. En meter efter sista klipp faller klättraren medvetet ca 3 meter och får hälseneruptur , säkrad med grigri. (O,I)
25. Bouldrande barn tappar tag i överhäng och stukar fot vid nedslag. (O,I)
26. Aidsoloklättrare står i punkt som släpper och landar på marken. Enl uppg lämn har han kopplat repet fel i sin automatiska broms, fraktur i axel och revben. (O,U)
27. Fallträning varvid säkringsmannen är betydligt lättare än klättraren och står under ett tak (3m), rycks upp i taket och spräcker svålen, säkring med ATC. (O,I)
28. Firning från hkp, rep i bensäck, firningsdon Petzl Pirana som efter test visat sig orsaka mer tvinn än andra don, vid olyckstillfället slog reptvinn upp handen varvid firningsmannen föll till marken, komprimerad ryggkota. (O,U)
29. Nedstigning vid "prova-på-arrangemang" där deltagaren tillåts gå först och leta väg i brant terräng, faller i taggbuskar och får riv och sticksår. (O,U)
30. Ledklättrare som byggt standplats och tagit upp sin andreman visar sig ha glömt att koppla in sig i standplatsen. (T,U)
31. Nybörjare förhindras av klättrare från annat replag att låta sig sänkas ned med repet trätt genom bulthängare vid avbruten ledklättring. (T,U)
32. I något skede, oklart när, visar det sig att inomhustopprepande klättrares midjebälte på selen var öppet. (T,I)
33. Ett tremansreplag har bråttom till sista liften ned. På standplats kopplas den ena andremannen med karbin till en knut på standplatsslingan som bara håller så länge som den andre andremannen belastar änden på samma slinga. (T,A)
34. Stenras vid neddragning av rep efter firning. (T,A)
35. Portabel klättervägg som välter när två klättrare klättrar, av förundersökningen framgår att ställningen inte varit förankrad och att arrangören på något oklart sätt säkrat bägge klättrarna samtidigt med en firningsåtta. Frakturer och skullskador. (O,U)

Kommentarer i anledning av vissa fall

Fall 2: Chris Semmel har i en artikel (DAV Panorama 4/2007) beskrivit hållfastheten av olika knutar som använts på bandslinga av dyneema. Den hållfasthet som redovisas i artikeln är skrämmande låg. Säkerhetskommittén kan idag inte säga att en slinga av dyneema över huvud taget kan knytas. Den traditionella kunskapen vi har om att knyta slingor är hänförlig till slingor av Polyamid. Skynda långsamt med tillämpning av traditionella tekniker och metoder på nyutvecklade utrustning och nya material.

Fall 5: Hur ska man lära sig att komma ihåg att kontrollera allt? Kamratkontroll, dvs att kontrollera varandra är ett sätt. I det aktuella fallet är det emellertid inte den springande punkten. När man kontrollerar ett system kan ett sätt vara att följa hela systemet från en ände till den andra. Ankare, skruvkarbin, firningsrep, firningsdon, skruvkarbin, prusik, repändar... Har man avbrutit ett förberedande moment, gör om kontrollen från början.

Fall 9: "Alla vet det – men gör det ändå ibland..." Varför tar man repet i munnen? Det är ganska dumt att placera säkringar så högt att man måste ta om slackrep en gång för att kunna koppla repet till säkringen. Oftast ser man inte hur en säkring långt ovanför huvudet verkligen är placerad. Ett fall just innan repet ska kopplas medför att fallet blir 2-3 meter längre än om repet hade kopplats i midjehöjd. På en inomhusvägg innebär sådant sätt att koppla att man oftast inte är säker från markfall förrän man passerat fjärde eller femte hängaren, beroende på säkringsmannens position. Tyvärr är emellertid många klätterturer skapta för "höga clip" och visst kan det i vissa fall vara motiverat att koppla högt där man står bra än att göra det i ett dåligt läge. Det viktiga är emellertid att man observerar problemet och tänker på det när man klättrar eller bygger leder.

Fall 10: Detta är en av de allvarligaste olyckorna som rapporterats under 2008. Klättraren som gjorde det långa fallet bar hjälm och hade sannolikt inte överlevt utan hjälm. Även om man inte "kan räkna med" att överleva ett fall på 60 m bara för att man bär hjälm visar det att hjälmen skyddar inte bara mot sådant som kommer fallande ovanifrån, utan också skyddar klättraren under fallet.

Fall 12: I början av en ledklättring är det lite aktivt rep i systemet. Enkelt uttryckt innebär det att repet i det närmaste uppfattas ha statiska egenskaper. Därför blir kraften stor såväl i mellansäkring som i den fallande klättraren och i den som säkrar. Vidare är friktionen låg eftersom repet normalt inte passerar genom så många mellansäkringar eller andra friktionsytor. Självklart är det att rekommendera att använda hjälm vid klättring men glöm inte heller att säkra säkringspersonen för drag uppåt.

Fall 15: Alpinklättring på is och snö är normalt sett något man sysslar med under nattens sista timmar och fram till förmiddagen. Om det varit mycket varmt kanske nattkylan inte har räckt för att frysa snön, då får man vänta till en annan gång. När snön är mjuk sjunker man ned i varje steg och det tar för lång tid att förflytta sig, men framför allt ökar risken att träffas av ras av snö och sten väsentligt och glaciärerna blir svårforcerade. De flesta förare anger vilken tid som bestigningen tar. Tidsåtgången förutsätter att man klarar av den angivna svårighetsgraden. Är man osäker på den alpina graderingen kan man pröva sig fram genom att först klättra lättare turer. Tidsangivelsen förutsätter också att replaget rör sig tillsammans i lättare terräng och att bara de svåraste partierna av leden klättras en i taget som förste- och andreman. Låt inte denna "besserwisserkommentar" avskräcka från fantastiska alpina upplevelser! Alla som klättrar har ju gjort missbedömningar som vi lärt oss av.

Fall 20: Det kanske finns mer att berätta om händelsen än vad som framgår av rapporten. Dyliga situationer borde nog i de flesta fall kunna undvikas genom en tydlig kommunikation.

Fall 35: Uppgifterna i denna olycka har inhämtats ifrån ett av polisen upprättat förundersökningsprotokoll. Oavsett utgången av den eventuella kommande straffrättsliga prövningen av arrangörens ansvar anser jag mig kunna understryka att en vältande vägg inte torde vara förenligt med byggnormer och att säkra två i firningsåtta är inget som vare sig tillverkare eller utbildningskommittén rekommenderar.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att flertalet av de rapporterade olyckorna hade kunnat undvikas med förhållandevis enkla medel: kamratkontroll, kommunikation och systemförståelse (vad händer om...?). Vidare verkar det som att utvecklingen de senaste åren med en hög andel olyckor i samband med boulderklättring håller i sig. I sammanhanget kan det vara värt att nämna att man inomhus rekommenderas att klättra ned så långt man kan innan man hoppar av (mer träning alltså ☺) Det positiva är att dessa medel är tämligen enkla att ta till sig och tillämpa i praktiken.

- TABELL 1 -

Rapporterat skadade under 2008

Typ av händelse	Män	Kvinnor	Totalt
Mycket allvarligt skadade	0	1	1
Allvarligt skadade	11	1	12
Lindrigt skadade	10	4	14

- TABELL 2 -

Var inträffade de rapporterade olyckorna

Miljö	2008	2007	2006
Inomhus	10	8	12
Ej alpin miljö	15	5	15
Alpin miljö	2	0	6